

Tilateurastamot ahdingossa byrokratian tähden

Pienteurastustoiminta Suomessa on joutunut suuriin vaikeuksiin tiukentuvan lainsäädännön ja kalliiden lihantarkastusmaksujen takia. Pohjoismainen yhteistyöhanke yrittää löytää keinoja, jotta teurastamoilla olisi oikeus itse vastata elävänä tarkastuksista. Lisäksi hanke pyrkii kehittämään teurastamojen sivutuotteiden hyödyntämistä ja hävittämistä.

Katri Tammelin
Täydennyskoulutuskeskus
TURUN YLIOPISTO

Pohjoismainen yhteistyö- ja kehittämishanke, Pienteurastus Pohjoismaissa, pyrkii parantamaan pienteurastamojen toimintaedellytyksiä tiivistämällä yhteistyötä. Hankkeen tavoitteena on kehittää pienteurastamojen toimintaympäristöä Ruotsissa, Norjassa, Islannissa ja Suomessa. Erityisesti halutaan parantaa teurasjätteen talteenoton ja hyödyntämisen edellytyksiä sekä kehittää elävänä tarkastamisen toimintamuotoja

EU-jäsenyyden alkuvuosina tilateurastamoja perustettiin Suomessa innokkaasti. Kahdeksan vuotta sitten pienteurastamoita oli noin 120, mutta tällä hetkellä niitä on Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran rekisterissä alle 90.

Tilateurastamisen merkitys on kuitenkin suuri pienimuotoiselle ruuan-

tuotannolle Pohjoismaissa. Lisäksi sillä on muitakin positiivisia vaikutuksia liittyen eläinten eettiseen kohteluun, teuraseläinten kuljetusmatkojen lyhentymiseen sekä maaseudun yleiseen kehitykseen.

Yksi pienteurastushankkeen tärkeimmistä päämääristä on selvittää, miksi Pohjoismaissa on niin vähän tilateurastamoja. Esimerkiksi Ruotsissa on alle 70 tilateurastamoja, kun Itävallassa niitä on 5 000, vaikka molempia maita koskevat samat EU-säädökset.

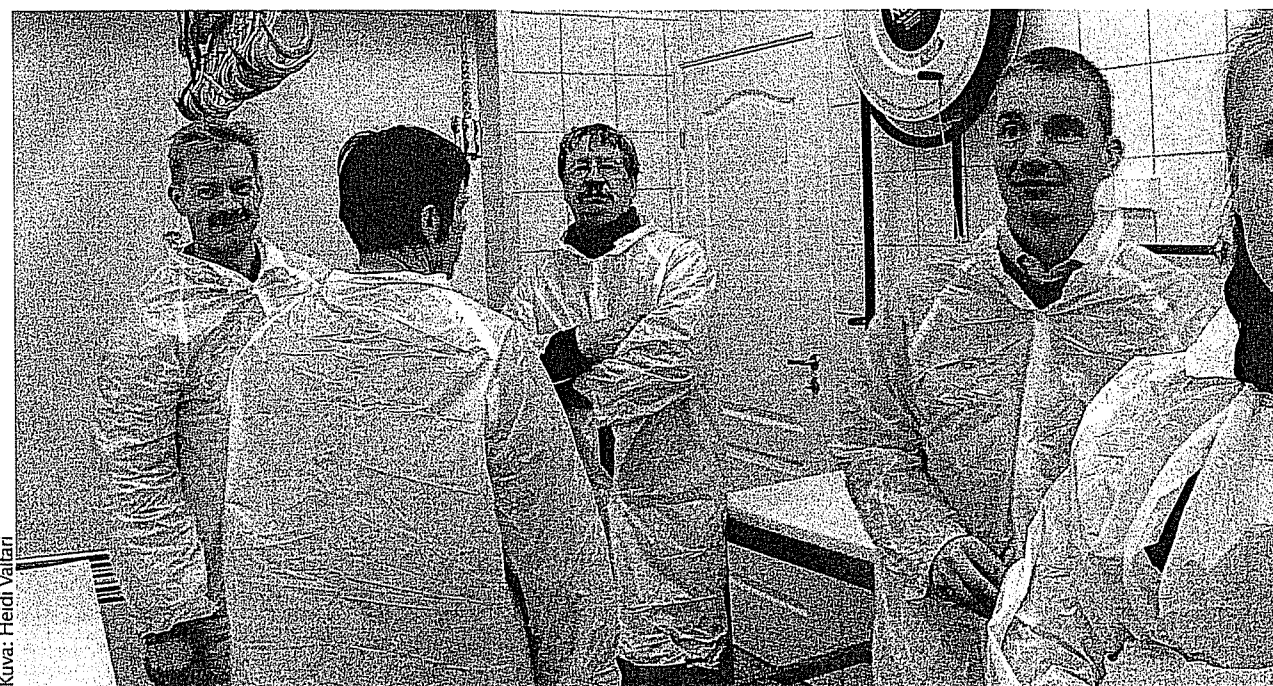
Työpaja Norjan Trondheimissa

Pienteurastus Pohjoismaissa -hanke järjesti Norjassa Trondheimin seudulla tämän vuoden tammikuussa kaksipäiväisen työpajan, jossa tila-

teurastamojen ongelmia pohdittiin yhdessä. Tilaisuuteen kokoontui noin 30 pienteurastusalan toimijaa, joiden joukossa oli elintarviketurvallisuusalan asiantuntijoita ja pienteurastamo-yrittäjiä. Ensimmäinen vastaavanlainen työpaja järjestettiin vuosi sitten Suomessa ja kolmas ja viimeinen työpaja on vuoden kuluttua Ruotsissa.

Teurasjätteen käsittely on huomattava taloudellinen rasite pienille tilateurastamoille. Kiinteät maksut ja jätteiden kuljetusvaatimukset aiheuttavat sen, että kustannukset nousevat hyvin suuriksi pienille teurastusmäärille. Työpajassa keskusteltiin mahdollisuuksista jätteiden kompostointiin, joka olisi kustannustehokas keino niiden hävittämiseen.

Keskusteluissa ilmeni myös, että teurasjätteen käsittely vaihtelee huo-

Kuva: Heidi Valtari

Suomalaiset yrittäjät tutustuivat Berg-tilan teurastamoon Norjassa. Tilateurastamoja Kankaanpäässä johtavan Martti Rantalan (kuvassa kesk.) mukaan lainsäädäntö vaikeuttaa pienteurastamoiden toimintaa Suomessa.

Kuva: Heidi Valtari

Berg-tilan myymälää.

mattavasti eri Pohjoismaissa. Suurimmassa osassa Norjan kunnista on mahdollista polttaa teurasjätteitä lukuun ottamatta tiheästi asuttuja alueita. Ruotsissa yhdelläkään tilateurastamolla ei ole lupaa polttaa teurasjätteitä.

Erityisen raskaita kustannuksia pienille tilateurastamoille aiheutuu lihantarkastuksista. Nykyinen järjestelmä ei salli teurastajille vastuuta omien eläimien terveydestä, vaikka he tietävät sen parhaiten. Hankkeen avulla pyritään saamaan tilateurastajille enemmän oikeuksia omien eläinten tarkastuksiin. Lisäksi kiinnitetään huomiota myös eläinten teurastamokuljetuksiin. Tiloilla teurastetut eläimet eivät joudu kärsimään esimerkiksi stressistä tai loukkaantumisista kuljetusten aikana.

Tutustumiskäynnit

Työpajan ohjelmaan kuuluivat myös tutustumiskäynnit kahdessa pienteurastamossa. Ensimmäinen käyntikohde oli Gjørøv-nimisellä tilalla, joka on yksi Norjan suurimmista saksanhirven tarhaajista ja samalla tilateurastamo. Tilalla on myös oma maaseuturavintola ja myymälä, joiden kautta tuotteet markkinoidaan.

Toinen käyntikohde oli Berg-niminen tila, jossa samalla tavalla toimii pienteurastamo, myymälä ja ravintola. Tila on isäntä Sven Berfjordin mukaan maailman pienin tilateurastamo, jossa vuosittain teurastetaan ja jalostetaan noin 200 lammasta sekä muutamia kymmeniä sikoja. Tämäkin tila markkinoi tuotteensa ravintolansa ja myymälänsä kautta.

Opas pienteurastamojen sivutuotteiden hävittämisestä

Suomi tuotti Pienteurastus Pohjoismaissa -yhteistyöhankkeessa viime vuonna oppaan pienteurastamoille. Sen tarkoituksena on parantaa ja lisätä pienteurastamojen teurasjätteiden hyödyntämistä, käsittelyä ja hävitystä sekä selkeyttää niihin liittyviä säännöksiä. Opas tukee pienyritysten toiminnan kehittämistä. Lisäksi se on tarkoitettu pienteurastamojen yhteistyötahoille, kuten elintarvike- ja ympäristölainsäädännön viranomaisille, jotka voivat hyödyntää sitä omassa työssään.

Oppaaseen voi tutustua osoitteessa www.ruokasuomi.fi, osiossa oppaat ja ohjeet.

Martti Rantalan tilateurastamo Kankaanpäässä

Martti Rantalan perustama Ketsun tilateurastamo on toiminut Kankaanpäässä vuodesta 1998. Teurastamotoiminnan ohella tilalla kasvatetaan lampaista. Uuhia on 150. Tila työllistää kaksi henkilöä kokopäiväisesti. Isäntä vastaa teurastuksista ja emäntä hoitaa paperityöt.

"Teurastan kasvattamieni lampaiden lisäksi ostettuja teuraseläimiä ja muiden eläimiä", kertoo Rantala.

Lampaiden lisäksi hän teurastaa nautoja.

"Myyn lampaanlihan pääosin Helsinkiin. Suurin ostajakunta on maahanmuuttajat, sillä heidän joukossaan on paljon muslimeja. Helsingin seudulla lampaanlihan kysyntä on suurempi kuin mitä tällä hetkellä kyetään tuottamaan."

Rantalan mukaan teurastamotoiminta

on tehty hyvin hankalaksi pienyrityäjälle.

"Teurastukset tulevat kohtuuttoman kalliiksi ja maaliskuusta lähtien tilanne paheni, kun uusi elintarvikelaki tuli voimaan ja näytteiden ottoa lisättiin. Uuden lainsäädännön mukaan pienet ja suuret teurastamot ovat samalla viivalla ja tarkastusten hinnat ovat kaikilla yhtä suuret. Lisäksi uusi laki antaa kunnan viranomaisille enemmän valtaa soveltaa lakia, joten käytäntö voi olla hyvin erilainen eri kunnissa."

Kaikki lampaiden teurastamisesta syntyvä jätte luokitellaan TSE-riskialueeksi ja se kuljetetaan Honkakjoki Oy:n hävitettäväksi. Mitään teurasjätettä ei pystytä hävittämään omalla tilalla.

Tilateurastamojen tulevaisuus ei Rantalan mielestä ole kovin valoisa.

"Tukipolitiikka suosii karjankasvatus-Pohjois-Suomessa, mutta siellä ei ole paljonkaan teurastamoja, joten kuljetusmatkat ovat pitkiä. Kymmenen vuoden aikana toiminta on muuttunut siten, että eläimiä pitäisi teurastaa päivässä puolet enemmän, jotta saisi saman tuoton kuin aikaisemmin. Jotta tilateurastamotoiminnalla ja lammastaloudella olisi parempi tulevaisuus, pitäisi pienessä teurastamossa selvittää vähemmällä tarkastuksilla. Teurastamolle pitäisi antaa myös valtuudet suorittaa itse elävänä tarkastukset."

Lammastalouden kannalta pienteurastamotoiminta on elinehto, sillä 90 prosenttia lampaista teurastetaan niissä. Isoista teurastamoista vain Atria Kauhaajoella teurastaa sopimustuottajien lampaista sesonkiaikana.